

BOEKAANKONDIGINGEN.

Prof. Dr. H. GERHARTZ (Bonn), *Leitfaden der Röntgenologie*. Met medewerking van 9 anderen; 290 bldz., 386 afbeeldingen. URBAN und SCHWARZENBERG, Berlijn, Weenen, 1922. Prijs ingenaaid / 12.50, vrij blijvend.

De bedoeling van dit boek is den arts in geschikten vorm mede te deelen, hetgeen hij van röntgenologie moet weten. Daarbij wordt op de techniek, voor zoover die op de toestellen betrekking heeft, niet ingegaan, en zoo moet het dus een indruk geven omtrent hetgeen met het röntgenonderzoek te vinden en met de röntgentherapie te genezen of te verbeteren is.

Al dadelijk moet vastgesteld, dat het therapeutische gedeelte zich uitsluitend met de diepte-therapie bezighoudt en ook op dit meer beperkte gebied het bovenomschreven doel in geen deele bereikt is. Terwijl toch 270 bladzijden aan de diagnostiek besteed zijn, wordt de therapie in 17 bladzijden afgehandeld! SEITZ en WINTZ behandelen daarin de dieptetherapie hoogst onvolledig en DREYFUS de röntgenbehandeling der leukaemie. Het ware ongetwijfeld veel beter geweest het geheele therapeutische gedeelte te doen vervallen, dan door het toevoegen van dit hoofdstuk het boek te doen eindigen met een stuk, dat zoo weinig in overeenstemming met den geest van het geheele werk is.

In het diagnostisch gedeelte behandelt GERHARTZ het hart, het mediastinum, de longen en het borstvlies, FORSELL de maagen den darm, GRASHEY de röntgenanatomie der ledematen, de groei-stoornissen van het skelet, de been- en kraakbeenziekten, de traumatische beschadigingen van banden en gewrichten, WOLLENBERG de misvormingen en de gewrichtsziekten, GOETZE de beenige borstkas, den buik (behalve de maag en het darmkanaal) en het uropoëtisch systeem, THOST den schedel en den hals, CHAOU den slokdarm.

De meeste hoofdstukken zijn uitstekend bewerkt. De wijze echter, waarop de diagnostiek van het uropoëtisch systeem behandeld is, toont een principieele fout: de groote plaats, die daarbij aan het pneumoperitoneum ingeruimd wordt, is allerminst gewettigd; de uitspraak, dat in een groot percentage de nierschaduw niet op de fotografische plaat vast te leggen is, en daarom het pneumoperitoneum toegepast moet worden, is onjuist. Ook de beteekenis van het pyelogram wordt overschat en zijn toepassing in gevallen aangeraden, waarin zij bij goede techniek onnoodig is en dus te verwerpen. Ook bij het onderzoek der buikorganen (behalve maag en darm) wordt het pneumoperitoneum dermate op den voorgrond gesteld, dat de indruk gewekt wordt, alsof die kunstbewerking bij alle buikaandoeningen noodzakelijk zou zijn. Dat bijv. galsteen, waarvan het röntgenonderzoek geheel onvoldoende behandeld wordt, gemakkelijker na het brengen van lucht in de buikholte aangetoond kunnen worden, is onjuist. Vreemd is het ook over het röntgenonderzoek der zwangerschap niets, over dat van de lever zoo weinig te vinden.

De wijze, waarop de tekst geïllustreerd is, is in het algemeen voortreffelijk: door veel schema's en weinig foto's te gebruiken is niet alleen de prijs van het boek niet onmatig hoog geworden, maar gaat er ook een grotere didactische waarde van uit. Toch verdient de illustratie geen onvermengden lof: Zoo zijn eenige der foto-reproducties in de hoofdstukken van WOLLENBERG zóó onduidelijk, dat zij beter weggelaten waren of het typische in schema gebracht. Zoo lijkt het ref. niet wenschelijk de miliair-tuberculose in een schema weer te geven; hier was voor het doen zien van het karakteristieke beeld een foto onmisbaar.

Bij een herdruk, die ongetwijfeld niet lang op zich zal doen wachten, verdient het aanbeveling meer zorg aan het register te besteden; dat is des te noodzakelijker, omdat de bijzondere manier, waarop de stof verwerkt is, het zeer moeilijk maakt de plaats te vinden, waar een afwijking behandeld wordt. Verscheidene afwijkingen zijn wel zeer stiefmoederlijk behandeld; ik noem slechts den pneumothorax, sommige processen in het achterste mediastinum, de hernia diaphragmatica, de relaxatie, de darmstenose, leemten, die overigens bij een eersten druk begrijpelijk zijn en gemakkelijk verholpen kunnen worden.

Het boek bevat een schat van belangrijke wenken en opmerkingen, maar de wijze, waarop de stof behandeld is, lijkt ref. niet uniform. Terwijl bijv. de hoofdstukken van FORSELL en WOLLENBERG overzichtelijk geschreven zijn en ook door den student en niet-röntgenoloog niet alleen overdacht, maar ook met genoegen zullen gelezen worden, zetten GERHARTZ en GRASHEY den lezer een schat van feiten in een zóó gecondenseerden vorm voor, dat lezen minder, maar wel bestudeeren mogelijk is. Met de klinische toelichtingen is men uiterst zuinig geweest, blijkbaar opzettelijk, om ruimte te besparen, en zoo meent ref., dat het boek: 1°. als een *studiewerk* door den arts kan gebruikt worden, die dan echter *zelf* op grond van het medegedeelde de slotsom zal moeten trekken, in welke gevallen in de praktijk het röntgenonderzoek aangewezen is; en 2°. voor hem, die zich tot röntgenoloog wil bekwamen een zeer aanbevelenswaardig werk is, dat, de boven besproken leemten daargelaten, uitstekend als handleiding dienst kan doen, terwijl ook de meer ervaren röntgenoloog niet zonder voordeel van den inhoud kennis zal nemen.

N. VOORHOEVE.

Dr. H. H. VAN EIJK, *Het staatstoezicht op de volksgezondheid en het ontwerp wet: instelling van gezondheidsdiensten*. Hilversum, B. C. ROZENBEEK HZN.. 20 bldz.. Prijs f 0.50.

Acht opstellen in het *Nieuwsblad voor Huizen* zijn in deze brochure bijeengebracht. Zij bevatten een heldere uiteenzetting van de tegenwoordige inrichting van het staatstoezicht en van de gebreken, die het, naar des schrijvers inzicht, aankleven. Als een gebrek beschouwt hij bijv. de splitsing van het staatstoezicht in een groot aantal gespecialiseerde „diensten”, wat niet alleen veel geld moet kosten, maar afbreuk moet doen aan de medewerking van de practiseerende artsen en andere deskundige personen, die in staat zijn, zooveel gegevens aan de overheid te ver-